

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 12. januarija 1887.

Obseg: Velika napaka dolenjskega kletarstva. — Iz vrbovja spleteni jérbas. — Jesensko oranje. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje in narodopisni obrazi. — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Velika napaka dolenjskega kletarstva.

Spisal R. Doléne, vodja dež. kmetijski šoli na Grmu.

Še prej, kakor mi je bilo odsojeno na Dolenjsko priti, sem pri vžitku „dolenjca“ z le kaj majhno izjemo, neki jako neprijeten duh in okus po zvešanosti zapazil. Vsakokrat sem si mislil, da so tej napaki krivi krĉmarji. Na Dolenjskem sem se pa do dobrega prepriĉal, da so vzrok tej napaki pridelovalci vina sami. Dostokrat imel sem namreĉ priliko, v razne vinogradske kleti, ali kakor jim tukaj pravijo „zidanice“ priti, ter v njih vina pokušati. Kar se mi je v vsaki taki zidanici na prvi pogled ĉudno dozdevalo, bilo je paĉ to, da nisem v njih razun velikih sodov skoro ĉisto niĉ druge še manjše posode zapazil. Še bolj zaĉudil sem se, ko sem zapazil, da obiĉajno nihĉe nima polnih sodov. Gostoljubni gospodar postregel mi je znabiti iz treh, štirih sodov, pa niti eden ni bil do véhe poln. Da, primerilo se mi je, da sem pokušal starino, več let staro; todá gospodar mi je rekel: sod ni uže dve, tri leta poln, manjka ga ĉetrtnina, tretjina, mogoĉe da še celó polovica. Vsa taka vina bila so pa, se vé da bolj ali manj pustega, zvešanega okusa, vidno slabotna, in — večkrat tudi cikasta. Na vprašanje, zakaj da niso sodi polni, rekli so mi, da uže v trgatvi niso polni bili, ali pa da se ga je odprodalo, ali pa sploh oddalo. No, postrani sem pa pozvedel, da je tej popolnoma napaĉni kletarski razvadi še nekaj druzega vzrok, in to osobito pri neinteligentnih gospodarjih. Gostoljubnemu možu je všeĉ, ako zamore gostu iz več sodov postreĉi, zato pa svoje vino v več posod razdeli.

Na Dolenjskem toraj ni navada, v kletih — zidanicah — sode vedno polne držati, in to je jako napaĉno. Koliko vin ni ravno vsled tega, kakor že

reĉeno, zvešanih, slabotnih, cikastih, ter kako težko jih je v ceno ali celó kar ne mogoĉe prodati.

V tej zadevi je Vipavec boljši kletar. Će nima mali posestnik ob trgatvi toliko mošta, da bi sod napolnil, poišĉe si soseda, kateri ga tudi nima celi sod in zlijeta ga obadva skupaj v enega. Zraven napolnita pa še polovnjak ali vsaj beĉek z moštom, in reĉeta: to bodi pa zalíja. Kedar kaj iz soda odtoĉijo ali odpijejo, pa z zalíjo zopet napolnijo. Da, ĉe tudi ĉisto niĉ vina ne odtoĉijo, vendar se sod vsakih osem, ali k večem štirnajst dni se zalíjo zalíje. Zalíja sama, zakadi se pa nekoliko s žveplom, da ne postane kanasta in cikasta. Kedar pa v Vipavi — in tako postopajo povsod po svetu, kjer z vinom v kleti umno ravnajo — iz soda kaj vina odprodajajo, recimo polovico, tretjino ali dve tretjini; in za ostanek ni prav v kratkem, recimo v osmih do k večem štirnajstih dneh druzega kupca; pretoĉijo ga v manjšo posodo, bariglo polovnjak ali beĉek, ktera posoda se zopet polna drži. In tako je prav postopano, tako postopali naj bi dolenjski vinogradniki. Vsak omislil naj bi si k sodom v zidanici še zadostno množino barigel, polovnjakov, beĉkov. Vsak naj bi po trgatvi (ko je vino doki-pelo) posodo polno natoĉil, zraven pa še po potrebi zadosti zalíje pušĉal ter z njo sode zalival.

Vsak naĉeti sod naj bi se pa tudi izpraznil, ter vino v manjšo posodo pretoĉilo. Po tem bi ne bilo toliko z vešanih, slabotnih, da še celó cikastih vin po Dolenjskem, in to bilo bi dobro za pridelovalca, kakor za povžívalca vina.

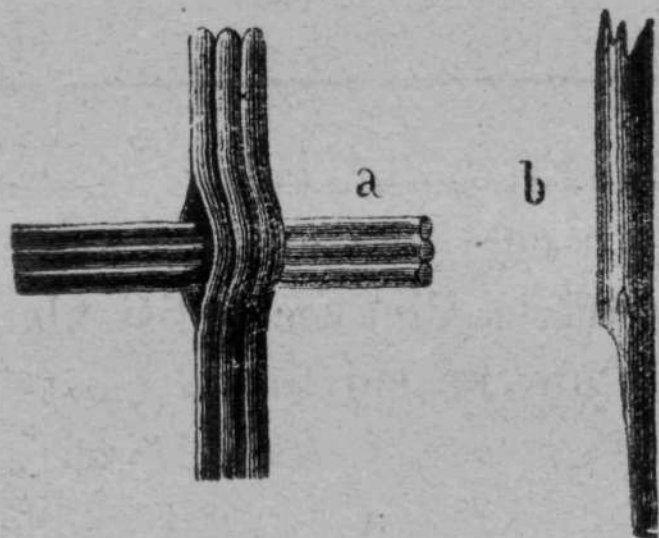
Iz vrbovja spleteni jérbas.

Nobeno gospodarstvo in gospodinjstvo ne more brez jerbasesv obstati. Jerbasesv rabimo pri kopanju in spravljanju krompirja, za turšico, sadje, zelenjad itd., na kratko reĉeno, jerbasesv morajo biti v

hiši. Jerbas kupiti znaš, a jerbas narediti pa ne. In kako lahko se je priučiti pletenju priprostih jerbasev, ter koliko dolzega zimskega časa bi lahko izkoristili s tacim pletenjem ter tako prihranili nekaj novcev. Če enkrat znamo plesti priproste jerbase, potem nam pride tudi veselje do boljših izdelkov, kar zna biti posameznemu, kakor celi deželi v velik prid, zlasti sedaj, ko tudi pri nas snujejo pletarske šole.

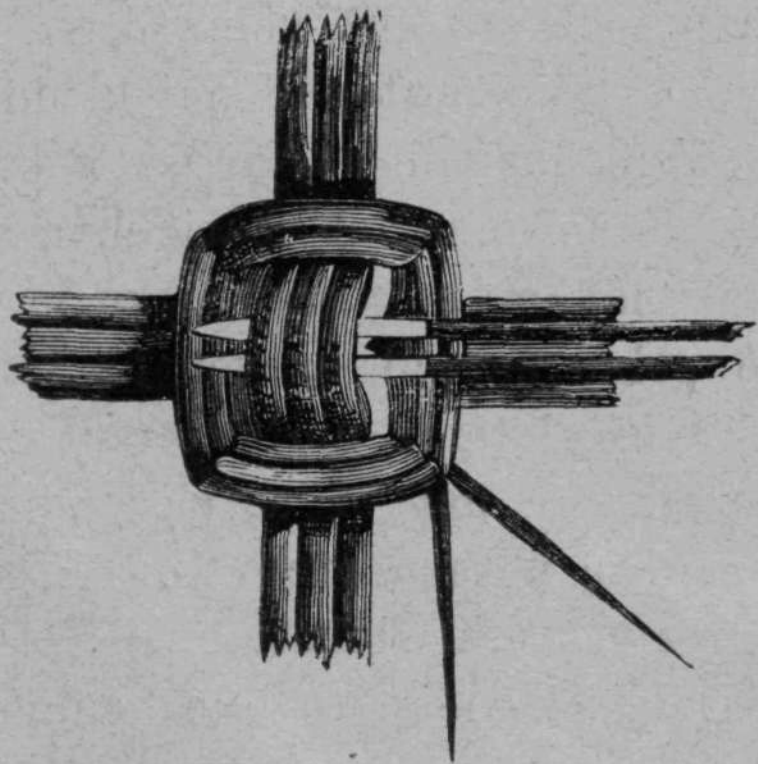
Za pletenje rabimo pripravnih vrba, in kolikor boljše so te, tem lepši in trpežnejši je jerbas. Najboljša vrba je ona, ki ima lepo zlato-rumeno ljubad, pa ima sicer to napako, da omajena ne obdrži lepe bele barve. Za fina dela imamo pa še druge boljše vrbe. V jeseni narezano vrbovje shranimo za kako steno v senci, kjer se ohrani vrbovje lahko do poletja. Ako pa vrbe hočemo omajiti, postavimo

Pod. 3 a.

jih v gorko klet na pesek, in če treba, pokrijmo jih nekoliko s konjskim gnojem. Vrbovje postane potem muževno in se rado dá majiti.

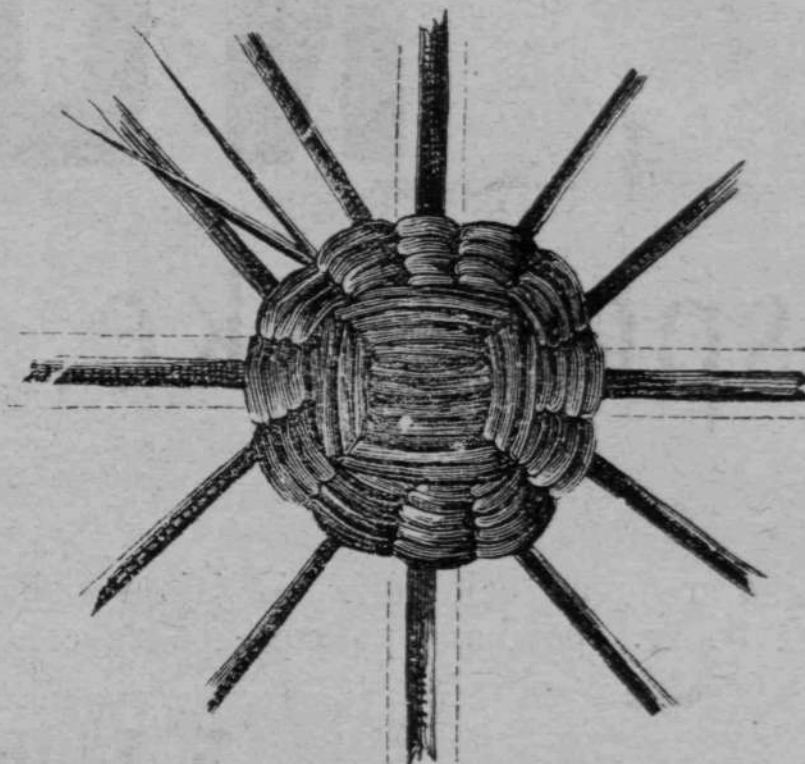
Ako hočemo narediti navadni jerbas, izberimo si 6 precej močnih in enakih vrba, katere prirežemo tako dolge, kolikor bode celi jerbas dolg. Iz teh vrba naredimo križ (glej pod. 3 a). Tri vrbe na sredi razkoljemo, druge tri pa potegnemo skozi razkoljino. Potem vtaknemo dve drobno prerezani vrbi tako skozi, kakor pod. 4 kaže ter opletemo še nerazdeljene vrbe. Na to se naprej plete in sicer na

Pod. 4.

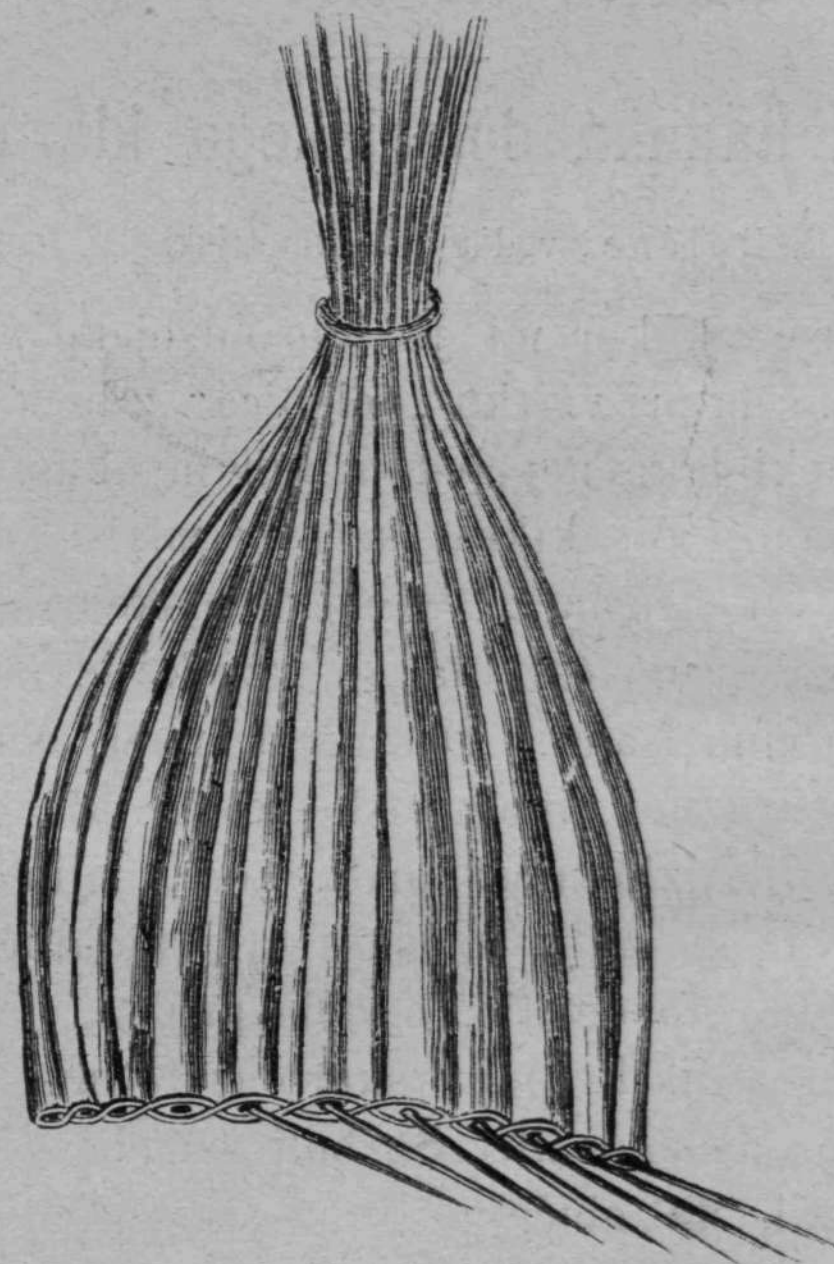
ta način, da se vtakne v križ v podobi zvezdnih žarkev 12 vrba, kakor kaže pod. 5. Dno jerbasovo splete se potem do konca križa. Da naredimo dno lično in enakomerno, treba je se ve da uže nekoliko izurjenosti.

Ob robu dnu vtaknemo v vsako zanjko po dve lepi, precej močni in dolgi vrbi, toraj vsega skupaj

Pod. 5.

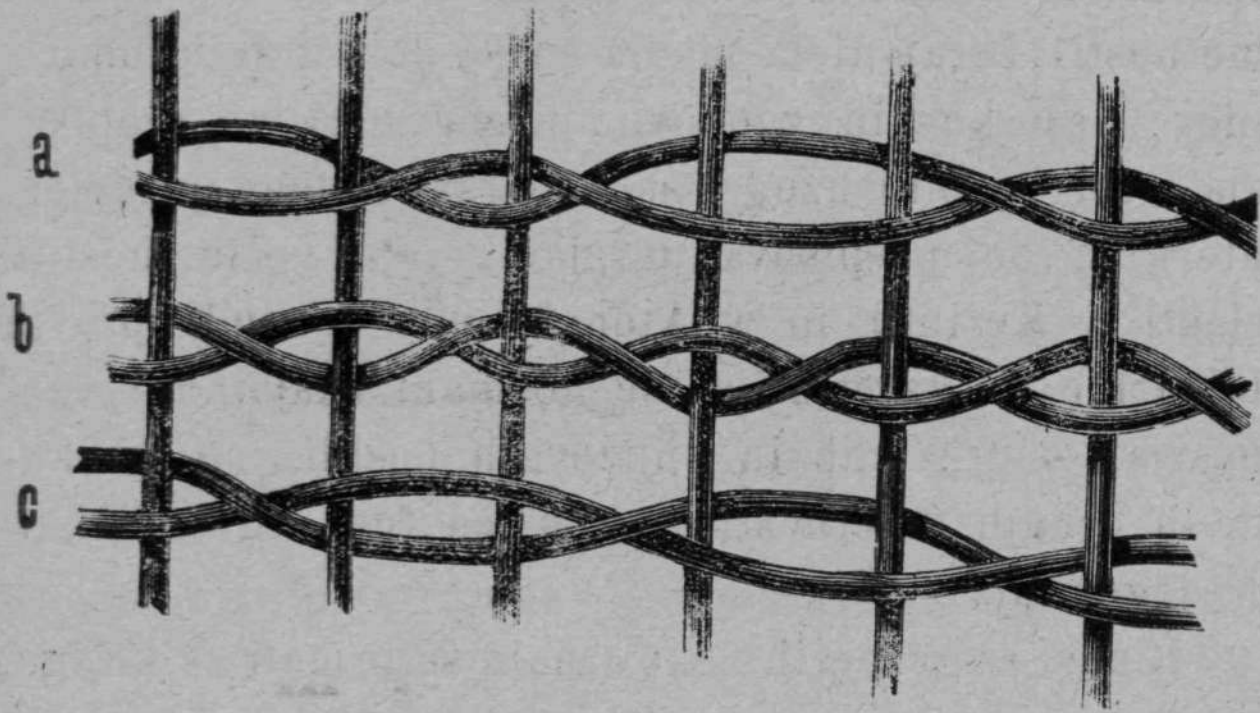
24 vrba. Te vrbe se potem pripognejo ter kvišku postavijo (glej pod. 6). Na to jih zgor skupaj v butarico povežemo in sicer tako, da je sredina poveze ravno nad jerbasovo sredino. Ako ne delamo tako, bode

Pod. 6.

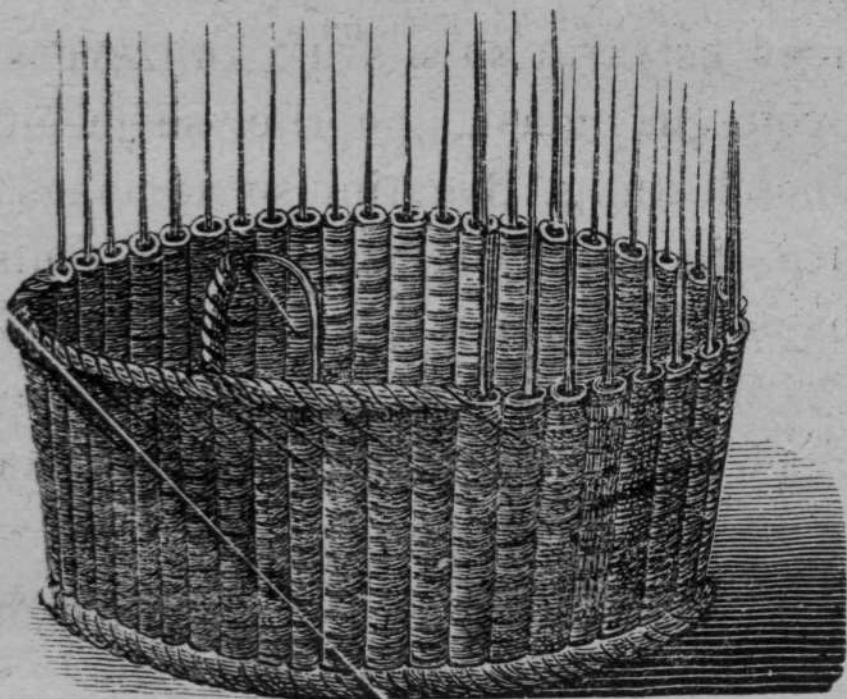
jerbas povševen in grd. Ko smo enkrat jerbas tako „postavili“, vtaknemo zraven vsake uže poprej vtaknene vrbe še po eno, tako, da se sedaj nahajajo v vsaki zanjki po štiri. Dve vrbi stojite kvišku, z dvema se pa plete. Vsak jerbas ima spodaj debel rob. Ta rob nastane, ker pletemo s spodnjim bolj močnim koncem vrbe in ker s pletočo vrbo ne gremo okoli vsake na kvišku stoječe, ampak po dve ali tri preskočimo (glej pod. 7.) Če je enkrat obnožje jerbasovo končano, plete se potem na kvišku in sicer okoli vsake kviško stoječe vrbe. Če je ene vrbe konec, vtakne se druga na njeno mesto in sicer tako, da jo nekaj ven gleda. Ko je jerbas končan, odrežejo se ti konci, ki ven gledajo. Ko je jerbas $\frac{1}{4}$ m. visoko dopleten, odvežemo butarico, pletemo naprej in gledamo na to, da obdržimo lepo obliko. Ko je en-

krat jerbas dovolj visok, naredimo tudi na zgornjem robu močen krog, za ktere ga se pa porabijo kvišku

Pod. 7.

stoječe vrbe (pod. 8). Od teh vrb pokladamo po eno čez tri stoječe, vsled česar polagoma vse zginjujejo, konečno pa dobro potaknemo vse konce. Roči se

Pod. 8.

naredé, če vtaknemo v rob močno zakrivljeno vrbo, katero z drobnejšimi vrbami ovijemo.

Za prvi poskus je priporočati delo z drobnejšimi vrbami, ako se je to delo enkrat posrečilo, potem tudi ni težko večje in močnejše jerbase izdelovati.

Baron A. pl. Babo,

vodja e. kr. enologiškega in pomologiškega zavoda v Klosterneuburgu.

Jesensko oranje.

Spisal V. Rohrmann, adjunkt dež. kmetijski šoli na Grmu.

Tako krasne jeseni in tako dolge, kakor smo jo imeli letos, posebno Dolenjci, uže veliko let ni bilo. In če je bila ta komu ugodna, bila je gotovo kmetovalcu, katero si je lahko pošteno obdelal svoje njive in na veliko korist pripravil uže v jeseni za spomladansko setev.

Skrbni in napredni kmetovalci so to tudi naredili in svoje polje, v kolikor ga niso prej obsejali z ozimino, preorali, da ga pusté sedaj v surovih brazdah čez zimo ležati. In kako pametno ravnaajo taki kmetovalci! No, vsaj jih pa tudi gotovo lastna izkušnja več kakor živo prepričuje in uči, kako velekoristno, kake neprecenljive važnosti je jesensko oranje za boljšo in večjo rodovitnost zemlje.

Le žalibog pa, da je število takih naprednih kmetovalcev malo in da opazimo še zmiraj večino

takih, ki po stari navadi in šegi puščajo strnišča nezorana prezimiti? Koliko se je uže pisalo o takem kvarljivem početju in koliko priporočalo jesensko oranje?

Pa če to, kakor tudi dober izgled naprednih kmetovalcev sam nič ne pomaga, kako naj bi človek še pomagal tako malobrižnim ljudem? Da ni bilo za jesensko oranje ugodnega časa, se letos gotovo nikdo izgovarjati ne more, vsaj ga ni bilo le zadosti, marveč celó odveč.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani vršile so se dne 27. in 28. decembra 1886. skušnje, in sicer 27. decembra za kovače, kateri niso obiskali šole, 28. pa za učence podkovske šole. Kovačev bilo je 20, in sicer 17 iz Kranjskega, 3 iz slovenskega Štajerja. Od 20 kovačev prestalo je skušnjo le 12, osem kovačev mora deloma skušnjo ponavljati, deloma morajo priti v šolo, ako hočejo še dalje biti konjski kovači. Vsi redni učenci šole prestali so skušnjo z dobrim vspehom, 6 jih je bilo iz Kranjskega, eden Goričan, eden Štajerec. Štipendistov bilo je 7, in sicer 6 Kranjcev, 1 Goričan. Skušnjo iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa je naredil s prav dobrim vspehom Šoln Janez iz Šoštajna na Štajarskem, — z dobrim vspehom Bukovnik Janez iz Tupalič, okraj Kranj, Ipavec Jože iz Most, okraj Kamnik. Šter Jože iz Skaručine, okraj Kamnik, Smuc Anton iz Medvod, okraj Ljubljana, Skobe Fran iz Dobrč, okraj Rudolfovo, — s zadostnim vspehom pa Jenko Ant. iz Most, okraj Kamnik in Komel Franc iz Solkana na Goriškem.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 2. *) Kje na Kranjskem, morda na Dolenjskem, dobiti je plemensko goved čistega švickega (Schwitzer-Raçe) plemena? (R. D. v G.)

Vprašanje 3. **) Kdo na Kranjskem ali sploh Slovenskem redi prešiče čistega Yorkširskega ali Bergširskega (angleškega) plemena?

(R. D. v G.)

Ruski lan.

Kmetovalci, kateri želijo dobiti izvorno rusko (rigajsko) laneno seme, naj se oglasijo za-nj pisмено ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

*) in **). Prosimo častite bralce, aho jim je o tem kaj znano, da nam poročajo.